

Poděkování/Poznámka autora

Svůj hlas čerpáme z hlasů druhých. Jsem nesmírně vděčný celé řadě lidí, kteří mi v uplynulých čtyřech letech pomáhali v souvislosti s tímto románem ať už s bádáním, dolaďováním, anebo radikální změnou jeho struktury. S romskou kulturou mě nepoutají žádné rodinné vazby – soudím, že romanopisec má právo chovat se jako blázen, vrhat se do míst, kam by ostatní možná nikdy nevkočili. Přehraboval jsem se tam i onde a jsem zavázán tolika zdrojům, že by bylo nemožné vyjmenovat je všechny. Naše příběhy se rodí jen díky rozmanitosti svědeckých výpovědí.

Inspiraci jsem našel u následujících umělců a spisovatelů – Ilona Lacková a její kniha *A False Dawn: My Life as a Gypsy Woman in Slovakia* (University of Hertfordshire Press), Milena Hübschmannová, Bronisława Wajs (Papusza) a Jerzy Ficowski. Nesmírně mi pomohlo dílo Iana Hancocka z Centra romského archivu při University of Texas. Teprve nyní dochází k unifikaci romského jazyka a pravopisu. Jak píše Hancock, slovo „cikán“ je některým Romům bytostně proti srsti a jiným zase tolik nevádí. Tomu, že úzus slova „cikán“ stále přetrvává, nahrává i skutečnost, že dosud neexistuje všeobecná shoda pro žádný konkrétní romský ekvivalent. Čas a vědecká erudovanost však pracují na změně. Použil jsem pravopis a slovní obraty dané zeměpisnou polohou, dějinami a členstvím v politických organizacích platné v době, kdy se román odehrává. Jejich výběr a případné omyly padají jen a jen na mou hlavu.

Zolin příběh se mi začal rýsovat v hlavě poté, co jsem si přečetl mimořádné dílo *Pohřbi mě vestoje: Cikáni a jejich pouť* od Isabel Fonseca. Zoli je dále volně inspirovaná životem Papuszi, polské básnířky žijící v letech 1910–1987. Zolina báseň v tomto románu je původní, přestože formou se podobá poezii Papuszi a dalších. Navzdory zveřejňovaným zprávám hovořícím o opaku (včetně některých prohlášení přisuzovaným postavám v tomto díle) existovalo v Evropě napříč dějinami mnoho romských básníků – jejich dílo bylo pečlivé a milující, avšak důsledně opomíjené.

Velice rád bych poděkoval zvlášť Laco Oravcovi a Martinu Fottovi a všem ostatním z bratislavské nadace Milana Šimečky, kteří byli v průběhu dvou měsíců mými průvodci po moderních romských dějinách. Bez jejich pomoci by můj román nikdy nevznikl. Mám za to, že není lepších průvodců ani hostitelů než obyvatelů osad, které jsem na východním a západním Slovensku navštívil. Následující lidé vědí, jakou sehráli roli, já si jen přeju, abych jim mohl vyjádřit ještě hlubší díky: Richard Jurst, Robert Renk, Valerie Beslová, Michal Hvorecký, Jana Belišová, Anna Jurová, Daniela Hivešová-Šilanová, Zuzana Bošelošová, Mark Slouka, Zdenek Slouka, Thomas Ueberhoff, Dirk Van Gunsteren, Thomas Bohm, Manfred Heid, Tom Kraushaar, Françoise Triffauxová, Brigitte Semlerová, Martin Koffler, Barbara Stelzl-Marxová a mnozí lidé v romských osadách a sídlištích, která jsem navštívil.

Upřímně bych chtěl poděkovat také Lorcanu Otwayovi v New Yorku za všechny jeho rady a moudrý nadhled. Díky Hunter College a Hertogově stipendijnímu programu. Tisíceré díky Emily Stoneové, mojí asistence v rešeršování. Jsem rovněž vděčný Rožu Bernsteinovi, Franku McCourtovi, Terryemu Cooperovi, Gerardu Donovanovi, Chrisi Barrettu Kellymu, Jeffu Talargiovi, Tomu Kellymu, Jimu Harrisonovi, Aleksanderu Hemonovi (za hudbu!), Billu Cobertovi a celé Historické společnosti amerických Irů. Tato kniha je věnována všem zaměstnancům Newyorské veřejné knihovny, včetně badatelů z Centra Dorothy a Lewis B. Cullmanových, ale zvláštní díky patří Marzeně Ermlerové a Woj-

ciechu Siemaszkiewiczovi a samozřejmě taky Jean Strouseové, Pamele Leové, Adrianě Nové a Amy Aazaritové.

K dlouhé řadě autorů, jejichž práce mi velice pomohly, patří Will Guy, Eva Davidová, Emilia Horváthová, Michael Stewart, Alaina Lemonová, David Crowe, Donald Kenrick, Tera Fabianová, Cecilia Wolochová, Jan Yoors, Margriet de Moorová, Louise Doughtyová, Václav Havel a Walter Starkie, abych zmínil alespoň pár z nich.

V neposlední řadě díky Allison Hawkeové, Kirsty Dunseathové, Danielu Menakerovi a Sarah Chalfantové.

Doslov

McCannův velký
cikánský román,
aneb Elegie nad ztrátou
nevinnosti

Jenže Zoli už tehdy věděla, že na tom něco bude, že je nemožné být na obou místech současně, v rádiu a na cestě.

Když se Zoli v závěrečné scéně nadechuje ke zpěvu, je to okamžik katarze. Odpustila svému milenci a zrádci v jedné osobě, tudíž smí odpustit i sama sobě a propustit nejbolestnější rukojmí, svůj vlastní hlas. Burcující příběh s řadou peripetií se tím trylkem sklenul v elegantním oblouku ke svému závěru, podrobnosti zůstaly za oponou.

To Zolin předobraz Bronislawa Wajs (1908–1987), lépe známá jako Papusza, tolik štěstí neměla. Její osudy nevybásnil laskavý romanopisec a podobný okamžik spočinutí jí nikdy nebyl dopřán. Poté co byla de facto exkomunikována, skončila na psychiatrii, kam se po zbytek života vracela. Hluboké deprese a prohry v osobním životě paradoxně střídala další a další ocenění majoritní společnosti; každé z nich ji dále vydělovalo z romského středu. S jedinou výjimkou v 60. letech už nikdy nezpívala ani nepšala, a zemřela takřka zapomenutá.

Tato téměř promlčená tragédie jedné z prvních romských básnířek na světě Columa McCanna inspirovala, aby sáhl po látce spisovatelsky stejně neodolatelné jako zrádné – po Cikánech. Naložil čtenáře na otlučený povoz tažený koňmi a někdy klusem, jindy krokem s ním prokročil podstatnou část historie Romů v zemích východního bloku ve 20. století. Je to historie nazíraná

zdola. Nejsou to dějiny vítězných ani poražených mocností a nelze je srovnávat s příběhem *šoa*, který v tolika podobách zpracovali přeživší Židé s oporou ve tři tisíce let staré tradici vzdělanosti. Právě absence institucionálního učení v kombinaci s extrémní izolovaností se podílela na nedorozuměních, zklamaných nadějích, útrapách a manipulaci charakteristických pro dějiny Romů. Zatímco aktéři konali, s Romy to na chvostu událostí smýkalo zleva doprava, aniž by měli výraznější šanci svůj vlastní osud ovládat. Těmto pasivním a v posledku němým Evropanům propůjčuje Zoli svůj hlas.

Ve svém předposledním románu je Colum McCann trochu principálem, trochu kazatelem mravů, trochu historikem a trochu spřádá alternativní dějiny. Stejně jako v posledním románu *Let the Great World Spin* (česky Co svět světem stojí, Odeon 2011) se projevuje jako suverénní vypravěč, který ústy řady různých postav vytváří plastickou mapu svého fiktivního světa. Přestože se cikánské téma nepřestává gádžovským autorům vzpírat a ani McCann není výjimkou, i v tomto díle přináší postavy s nekonvenčním myšlením a třesutými osudy.

Netradiční slepice

Součástí McCannovy čtyřleté práce na románu byl i výzkum v terénu, což se projevilo protínáním romantizující minulosti s naturalistickým pojetím současnosti. Vedle snahy rehabilitovat Papszu je jeho dalším velkým tématem právě tradice a její rozklad či možnost přežití. Po vzoru bulvárního tisku nejprve čtenáře zkoupe v nahé realitě okolí ghetta, podá křiklavě nelichotivou zprávu o zkažených mravech dnešních Romů, ale nakonec se vypravěč i novinář překvapeně zastaví před přirozenou hradbou ticha, vztyčenou při první zmínce o rituálně nečisté Zoli. Kontrast nedůstojných podmínek k životu s pevností pod povrchem přetrvávajících norem předjímá zásadní konflikt románu – co dovoluje a nařizuje komunita, a co naopak žádá imperativ moderní doby.

Po neučesaném dojmu z první kapitoly, ve které čtenář tuší, že *dilino* – hlupák je tu reportér a nikoli deprivovaní obyvatelé ghetta, se načas rozhostí čtenářská idyla. Je sice poznamenána tragédií Zoliny rodiny a posléze fatálním střetem Zoli se svými vlastními lidmi, ale vypravěčské tempo, volba jazyka, řeč výpusťtek a náznaků tu tvoří velké historické divadlo v dobových kostýmech, které je pod rouškou neštěstí velice svůdné a podmanivé.

Ve druhé půli románu, ve kterém Zoli utíká a retrospektivně hodnotí literátskou epizodu svého života, se tempo vyprávění výrazně zpomalí a události mírně ztratí kontury. Velké divadlo je u konce, spalující vášně i ztracené naděje vyčpěly a přichází nejprve kocovina a později smířlivost stáří. Snad právě proto, že skutečný Papszin příběh exkomunikací definitivně končí, se druhá vyfabulovaná půle knihy zdá méně úderná. Na druhou stranu je sympatická autorova snaha nabídnout Zoli, respektive historické Papsze, alternativní osud, příběh s dobrým koncem.

McCannova metoda, v rámci které každý vypravěč, ať už je to sebelibostný Swann, zmatený novinář nebo nezlomená Zoli, obohací kaleidoskop vyprávění o jiný pohled a další podrobnosti, je velice účinná. Umožňuje čtenáři udělat si na události vlastní názor, vybrat si respondenta, se kterým se může ztotožnit.

Řádky Zoliných pasáží jsou dílem adresovány dceři, vzdělané romské aktivistce, která se prostřednictvím matčina deníku seznamuje s rodovou historií. Setkání Zoli s dcerou také symbolicky uzavírá knihu. Je katarzí nejen osobní – po desetiletích skrývání dochází Zoli ke smíru sama se sebou – ale také všeromskou. Starý magický svět Romů odmítajících písmo a s ním vše, čeho se dotkli gádžové, reprezentovaný Zoli, tu stojí tváří v tvář Romům progresivním, kteří se nebojí moderních postupů; ty zastupuje Zolina dcera Francesca. Ukazuje se, že bez ohledu na fasádu Rom zůstává Romem a že je možné si podržet to své, aniž by se v současném světě musel morálně kompromitovat. Tato druhá katarze je zcela v duchu obrozeneckých nálad panujících ve vzdělaných romských kruzích po celém světě v posledních několika dekadách a McCann se tomuto etnoemancipačnímu hnutí vědomě dává do služby.

Jeho zaujetí pro romskou věc je znát i z vytrvalosti, s jakou se v tomto díle snaží rozrušovat stereotypy, ať už nepřímým, jakou si zvolil hrdinku, nebo verbalizovaně. (Zubožená Zoli během svého útěku ukradne slepici a sama pro sebe se pohoršuje nad tím, že se to o Cikánech nepravdivě traduje, a ona je teď nucená toto klišé z nouze potvrdit.) Z každé jednotlivosti je zkrátka cítit, že tento román napsal liberální člověk odchovaný politickou korektností, který by si raději nechal uříznout pravou ruku, než by někomu dal příležitost osočit jej ze zaujatosti či predsudků. To má však za následek určitou didaktičnost některých pasáží, opatrnou bezzubost jiných a tomu všemu – s nejlepšími úmysly a ve skvělé próze – vévodí ústřední obraz živočišné Zoli pěšky brázdící krajinu, který se nevymanil z tradičních literárních okovů romantického Cikána. McCann napsal výborný román o jednom lidském osudu, vystihnout něco skutečně romského se mu ale při nejlepší vůli nepodařilo.

Zborcené harfy tón

V létě roku 1949 zavítal do tábora kočovných Cikánů kdesi v západním Polsku začínající básník Jerzy Ficowski. Přivedl ho tam další gádžo, Edward Czarnecki, který s Cikány putoval. Uzavřené společenství potulných harfeníků si Ficowského pětadvacetiletou rozjitřenou duší okamžitě podmanilo. Na čas se ke kumpanii připojil, začal se učit jazyk, bedlivě sledoval zvyklosti a sbíral etnografický materiál, ze kterého později sestavil kanonickou publikaci *Polští Cikáni* (1953).

V táboře se setkal i s tehdy asi čtyřicetiletou Papuszą, která mluvila nesmírně poetickým jazykem a zaujala ho tím, že skládala improvizované písně vysoké umělecké hodnoty. Přesvědčil ji, aby je začala romsky zapisovat, a stal se dvorním sběratelem, překladatelem i editorem její tvorby. O rok později otiskl časopis *Problemy* výběr z překladů jejích básní doplněný o detailní rozhovor s Jerzím Ficowskim. Celý blok připravil přední polský básník Julian Tuwim, který silou své osobnosti přitáhl k Papusze

značnou pozornost. Papusza se na vydání nepodílela, bylo to jednostranné rozhodnutí obou básníků, nicméně následky nesla především ona sama.

Skupina *Polska Roma*, ze kterých Papusza pocházela, v té době ještě striktně dodržovala pravidlo nesdílet žádné zneužitelné informace s gádži. Takovou informaci je bezesporu jazyk, který v případě potřeby funguje jako obranný val. Navzdory tehdejší převažující ngramotnosti se zvěst o publikovaných básních mezi Romy rozšířila jako požár a Papusza stanula před romským soudem za porušení tradičních norem, tedy velezradu. Stala se *magerdi* – rituálně nečistou. S takovým člověkem nesmí druhý jíst u stolu, nesmí se ho dotknout ani na něj promluvit, protože by se vystavoval stejné kletbě. Jen díky první hospitalizaci na klinice nebyla úplně zatracena.

Dílo zkázy bylo dokonáno, když v roce 1953 Ficowski vydal svou úhelnou publikaci o polských Cikánech, opatřenou romsko-polským slovníkem. Vypráví se, že když to Papusza zjistila, rozjela se za ním a zapřísahala ho, aby celý náklad spálil, tak jako v knize Zoli naléhá na Swanna. Neúspěšně.

Když se objevila monografie *Polští Cikáni*, začali ji Romové kromě vyzrazování posvátných tajemství vinit také z kolaborace s vládní garniturou, která se už od války snažila polské Romy přimět k uselému způsobu života. První vydání Ficowského knihy totiž obsahovalo i kapitolu nazvanou „Správná cesta“, pravděpodobně úlitbu režimu, který dalších skoro 40 let prostřednictvím tajné policie politicky nepohodlného autora pronásledoval a mučil. V této nešťastné statí Ficowski hájil režimní postoj a zastitoval se některými Papuszinými básněmi a výroky, přičemž ji označil za hlásnou troubu zaostalého lidu, který touží být pozvednut. Když v roce 1964 došlo z vládního rozhodnutí k tzv. Velkému zastavení, tedy konci kočování, pro většinu Romů tím bylo její provinění potvrzeno. Vlastní lidé se jí zřekli.

Zbytek života prožila v izolaci zapříčiněné vyobcováním, víc mrtvá než živá, protože jak se říká mezi slovenskými Romy: *Miro than odoj, kaj mire nipi* (Moje místo je tam, kde jsou moji lidé). Nikdy to Ficowskému nevyčetla a do konce života s ním udržo-

vala korespondenční přátelství. V dialektu polských Romů ho důvěrně oslovovala *Pszaloro Sownakuno* – zlatý bratříček.

Jerzi Ficowski se z činu, jehož důsledky v mládí nedokázal dohlédnout, vyznal v roce 1986 ve sbírce esejů *Démoni cizího strachu*. Připustil, že bez jeho zásluhy by Papuszin talent nikdy nebyl objeven a svět by přišel o vzácné dědictví, zároveň ale s velikou lítostí přiznal, že bez něj by Papusza určitě byla šťastnější.

Zoli zosobňuje Papusziny strážně, je křižovatkou celé řady protikladů: tradice versus modernita, ústní slovesnost vedle psané literatury, kočovnický život oproti usedlému, loajalita k Romům a naproti ní touha po „gádžovském“ vzdělání i uznání. Zolina dilemata ale nejsou jenom Papuszina – desítky dalších Romů se při svých prvních literárních pokusech setkaly s nepochopením až nepřátelstvím. V mnoha obdobích o tom přinášejí svědectví romští autoři z celého světa: Veijo Baltzar z Finska, Ceija Stojka z Rakouska či Elena Lacková ze Slovenska; a i za ty Zoli promlouvá. Střet stovky let dodržovaných sebezáchovných mechanismů, které měly Cikány ochránit před pogromy, nucenou asimilací či „konečným řešením“, s touhou vykročit ze svého stínu, se bez ohledu na subetnickou skupinu obvykle odehrával podle stejného scénáře.

Bronislawa, Elena a ti druzí

Colum McCann je strhující vypravěč. Má dar poetického vidění světa a mimořádný cit pro podmanivé obrazy. V románu *Co svět světem stojí*, ověnčeném cenami a označovaném za doposud nejlepší beletrii věnovanou 11. září, se zaskvěl třeba scénou, ve které špatný otec ráno vyjde na zápraží a uvidí, jak se po dublinské pláži procházejí jeho staré obleky a klobouky, navlečené na synových přátelích bezdomovcích. Podobně mocné je v *Zoli* pohřbívání harf v dřevěných bednách. Ty neotřelé výjevy by si téměř zasloužily přenést na plátno.

Dalším nesporným McCannovým kladem je píle a důslednost, s jakou (nejen v tomto díle) studoval současné i dobové materiá-

ly, komunikoval s řadou jednotlivců i organizací a doslova špikoval text odkazy na nejružnější aspekty romské kultury. Nikdy by asi tak znamenitě nepopsal dnešní romskou osadu na Slovensku, kdyby jich sám řadu nenavštívil v doprovodu konzultantů z Nadace Milana Šimečky. Za zmínku stojí výborný postřeh o perfektně vypraném prádle vprostřed rozbahněného ghetta nebo důraz na mizérii rodiny, jejíž otec vyrazí z novináře peníze a místo potravin zakoupí ředidlo na čichání – i když by se spíše chtělo věřit tomu, že tak se zachová společensky deprivovaný jedinec, nikoliv hlava rodiny.

Na hlubší motivické úrovni lze také ocenit McCannův trvalý zájem o extrémní formy umění, které mu slouží jako metafora života. *Co svět světem stojí* zarámoval tzv. uměleckým zločinem století, hazardním kouskem francouzského provazochodce Philippa Petita, který 7. srpna 1974 chodil po laně mezi věžemi Světového obchodního centra. Zoli zase nostalgicky vzpomíná, jak kdysi s dědečkem zažili umělce v hladovění, muže, který svou performanci postavil ryze na dlouhodobém odmítání potravy. Jako literáta McCanna zajímají mezní okamžiky, ve kterých se samo lidské tělo stává artefaktem. Ostatně i Zolin zpěv je součástí jejího fyzického bytí, a právě proto, že je to věc tak intimně spojená s její vlastní existencí, v období mlčení jako by ani nebyla.

Západní publikum knihu uvítalo ovacemi – autor zprostředkoval většinovému čtenářstvu silný příběh z prostředí málo známé menšiny, který by jinak zůstal znám jen zasvěceným. Není ale od věci uvést, že modelový český a slovenský čtenář této knihy je nejspíš jiný. Životopisné vyprávění Eleny Lackové *Narodila jsem se pod šťastnou hvězdou*, které McCann uvádí jako jeden ze svých zdrojů, se od roku 1997 jen v Česku dočkalo už třetího vydání a patří k dobrému vkusu tuhle knihu znát. A kdo ji četl, ten snadno identifikuje, že postoje Zolina dědečka jsou vlastně politickým přesvědčením Elenina tatínka; že *Čachtická paní* byla nejprve Eleninou oblíbenou knížkou, pak teprve Zolinou; a že do bratislavského nóbl hotelu Carlton chodila v 50. letech v období svého komunistického funkcionářství také Elena Lacková.

Spisovatel je samozřejmě svrchovaným tvůrcem a pánem své-

ho fikčního světa, a proto McCannovi není třeba vyčítat, že vlastně stvořil hybridní postavu, ze třetiny Papuszu, ze druhé Eleny Lackovou a ze třetí Zoli, vandrující světem. Transponováním Papusziny tragédie z Polska na Slovensko ovšem zkrátil zvyklosti *Polska a Servika Roma*, které nejsou totožné. Samo Papuszino *mageripen* by ve skupině Eleny Lackové mělo zřejmě mnohem méně dramatickou podobu a zcela jistě by rozsudek nevynesl romský soud, který je u nás vlastní jen olašským Romům. Zákon č. 74 o trvalém usídlení kočujících osob vešel v Československu v platnost v roce 1958, kdežto v Polsku až v roce 1964. A zatímco Lackovou maminka peskovala „Když chceš pořád jíst jenom maso, vezmeš si za muže řeznického psa“ logicky a po právu, nedává stejná pohrůžka v *Zoli* smysl: „Stejně si nakonec vezmeš řeznickýho psa, jen počkej, to si zapiš za uši, vezmeš si toho nejohybnějšího řeznickýho psa.“

Nakonec zkrátka nezbývá než přijmout autorovu uměleckou licenci a vychutnat si především vypravěčský talent, s jakým splétá reálná vlákenka složité doby s jedinečným příběhem Zoli. Přestaneme-li v *Zoli* hledat Papuszu, ve Swannovi Ficowského (mimoходом, z románku s Papuszou byl pouze obviňován, ale nikdy se neprokázal), v Stránském Tuwima a v Zolině kumpanii polské harfeníky, stále nám zbudou nevšední životní trampoty odvážné Romky osudově uvízlé v tradici. Colum McCann v jejím hledání rozhršení odvyprávěl příběh mnoha mužů a žen jí podobných a zato mu patří dík.

Karolína Ryvolová

V edici Světová knihovna vyšly tyto svazky:

Anne Michaels: Prchavé okamžiky (svazek 1)
Sebastiano Vassalli: Labuť (svazek 2)
Jorge Amado: Zmizení svaté Barbory (svazek 3)
Hanif Kureishi: Byli jsme si blízcí (svazek 4)
Richard Mason: Tonoucí (svazek 5)
Elie Wiesel: Soudci (svazek 6)
Thomas Brussig: Na kratším konci ulice (svazek 7)
René Depestre: Chvalozpěv na ženu-zahradu (svazek 8)
Cha Ĥin: Čekání na Lina (svazek 9)
Joanna Scottová: Manekýn (svazek 10)
Nicola Barkerová: Doširoka otevřené (svazek 11)
Philippe Djian: Za rozcestím (svazek 12)
Camille Laurensová: V náruči mužů (svazek 13)
Chuck Palahniuk: Program pro přeživší (svazek 14)
Michael Cunningham: Hodiny (svazek 15)
René Depestre: Jako o závod (svazek 16)
Margaret Atwoodová: Muzeum zkamenělin (svazek 17)
Elie Wiesel: Pátý syn (svazek 18)
Haruki Murakami: Norské dřevo (svazek 19)
Michel Faber: Pod kůží (svazek 20)
Ian McEwan: Pokání (svazek 21)
Chuck Palahniuk: Zalknutí (svazek 22)
Federico Andahazi: Vlámské tajemství (svazek 23)
Graham Swift: Světlo dne (svazek 24)
Camille Laurensová: Láska, román (svazek 25)
Juli Zeh: Orli a andělé (svazek 26)
Haruki Murakami: Na jih od hranic, na západ od slunce (svazek 27)
Michael Chabon: Úžasná dobrodružství Kavaliera a Claye (svazek 28)
Jonathan Coe: Dům spánku (svazek 29)
Tanja Dückerová: Zóna Berlín (svazek 30)
Edith Templetonová: Gordon (svazek 31)
Dorota Masłowska: Červená a bílá (svazek 32)
Philippe Djian: Třenice (svazek 33)
Chuck Palahniuk: Ukolébavka (svazek 34)
Michael Cunningham: Domov na konci světa (svazek 35)
Joost Zwagerman: Šest hvězdiček (svazek 36)

DBC Pierre: Vernon Bůh Little (svazek 37)
Nic Kelman: Holky (svazek 38)
Andrew Sean Greer: Zpověď Maxe Tivoliho (svazek 39)
Jean-Paul Dubois: Život po francouzsku (svazek 40)
Ian McEwan: Sobota (svazek 41)
Juli Zeh: Hráčský instinkt (svazek 42)
Michael Cunningham: Vzorové dny (svazek 43)
Alan Hollinghurst: Linie krásy (svazek 44)
Martin Suter: Odvrácená strana Měsíce (svazek 45)
Chuck Palahniuk: Deník (svazek 46)
Régis Jauffret: Blázinec (svazek 47)
Haruki Murakami: Kafka na pobřeží (svazek 48)
Jonathan Coe: Pár trotlů (svazek 49)
Juan Marsé: Ještěřčí ocásky (svazek 50)
Michael Chabon: Konečné řešení (svazek 51)
Michel Houellebecq: Možnost ostrova (svazek 52)
Ismail Kadare: Krvavý duben (svazek 53)
Terézia Mora: Den co den (svazek 54)
DBC Pierre: Ludmilina lámaná angličtina (svazek 55)
Julian Barnes: Arthur & George (svazek 56)
Esther J. Endingová: Po Valentýnu (svazek 57)
Ken Kalfus: Americký problém (svazek 58)
Haruki Murakami: Afterdark (svazek 59)
Ian McEwan: Na Chesilské pláži (svazek 60)
E. L. Doctorow: Pochod k moři (svazek 61)
Chuck Palahniuk: Strašidla (svazek 62)
Graham Swift: Zítřek (svazek 63)
Laurent Quintreau: Hrubá marže (svazek 64)
Kiran Desai: Dědictví ztráty (svazek 65)
Claire Messudová: Císařovy děti nemají šaty (svazek 66)
Nancy Hustonová: Rodová znamení (svazek 67)
Wendy Guerra: Všichni odcházejí (svazek 68)
Richard Powers: Stopy paměti (svazek 69)
Jonathan Littell: Laskavé bohyně (svazek 70)
Don DeLillo: Padající muž (svazek 71)
Michael Chabon: Židovský policejní klub (svazek 72)
Lloyd Jones: Pan Pip (svazek 73)
Haruki Murakami: Konec světa & Hard-boiled Wonderland (svazek 74)
Steven Hall: Čelisti slov (svazek 75)
Gilles Leroy: Alabama song (svazek 76)
Juli Zeh: Temná energie (svazek 77)

Chuck Palahniuk: Snuff (svazek 78)
Sebastian Barry: Tajný deník (svazek 79)
Jasutaka Cucui: Peklo (svazek 80)
Anne Enrightová: Shledání (svazek 81)
Anne Michaels: Zimní krypta (svazek 82)
Paolo Giordano: Osamělost prvočísel (svazek 83)
Haruki Murakami: Sputnik, má láska (svazek 84)
Tim Davys: Amberville (svazek 85)
Nuria Amat: Ať na mě přší život (svazek 86)
Ian McEwan: Černí psi (svazek 87)
Julian Barnes: Žádný důvod k obavám (svazek 88)
Peter Murphy: Sezona v pekle (svazek 89)
Romain Slocombe: Lolita komplex (svazek 90)
Chuck Palahniuk: Neviditelné nestvůry (svazek 91)
Sofi Oksanen: Očista (svazek 92)
Haruki Murakami: O čem mluvím, když mluvím o běhání (svazek 93)
E. L. Doctorow: Homer a Langley (svazek 94)
Harry Mulisch: Objevení nebe (svazek 95)
Chuck Palahniuk: Pygmej (svazek 96)
Luis Leante: Pamatuj, že tě mám rád (svazek 97)
Ian McEwan: Nevinný (svazek 98)
Michael Thomas: Do dna (svazek 99)
Juan Marsé: Dívka se zlatými kalhotkami (svazek 100)
Haruki Murakami: Po otřesech (svazek 101)
Leon de Winter: Právo na návrat (svazek 102)
Delphine de Vigan: Ani později, ani jinde (svazek 103)
Chuck Palahniuk: Klub rváčů (svazek 104)
Colum McCann: Co svět světem stojí (svazek 105)
Adam Foulds: Vírící bludiště (svazek 106)
Sacha Sperling: Bludy z nudy (svazek 107)
Helene Hegemann: Axolotl roadkill (svazek 108)
Jasutaka Cucui: Konec stříbrného věku (svazek 109)
Ian McEwan: Solar (svazek 110)
Michael Cunningham: Za soumraku (svazek 111)

Světová knihovna
Svazek 112

Colum McCann
Zoli

Z anglického originálu Zoli
vydaného nakladatelstvím Orion Books
v Londýně roku 2007
přeložila Barbora Punge Puchalská
Báseň (str. 221–225) přeložil Tomáš Míka
Obálku s použitím fotografie Jaroslava Fišera
navrhl Pavel Hrach
Doslov napsala Karolína Ryvolová
Redigovala Dominika Křesťanová
Odpovědný redaktor Jindřich Jůzl
Technický redaktor Jiří Staněk
Počet stran 280
Vydala Euromedia Group, k. s. – Odeon,
Nádražní 32, 150 00 Praha 5,
v roce 2011 jako svou 5879. publikaci,
v Odeonu publikace 303.
Sazba SF SOFT, Praha
Tisk Tlačiarne BB, spol. s r. o., Banská Bystrica
Vydání první

Naše knihy dodává na trh Euromedia – knižní distribuce,
Nádražní 32, 150 00 Praha 5
Zelená linka: 800 103 203
Tel.: 296 536 111
Fax: 296 536 246
objednavky-vo@euromedia.cz

Knihy lze zakoupit v internetových knihkupectvích
www.knizniweb.cz a www.bux.cz